

ΒΑΣΙΛΗ Γ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΥ

ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑΣ

ΓΙΑΝΝΙΝΑ 2003

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ

γεννήθηκε στην Αετομηλίτσα το 1958. Σπούδασε φιλολογία, λαογραφία και κοινωνική ανθρωπολογία στα πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Leeds και Cambridge αντίστοιχα.

Το 1986 αναγορεύτηκε διδάκτωρ στο πανεπιστήμιο του Cambridge.

Από το 1989 διδάσκει λαογραφία στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Έχει συγγράψει τα βιβλία:

1. *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές, Οδυσσέας, Αθήνα 1991*
2. *Οι ορεινές κοινότητες της Βόρειας Πίνδου. Στον απόηχο της μακράς διάρκειας, Πλέθρον, Αθήνα 1995*
3. *Λαογραφικά ετερόκλητα, Οδυσσέας, Αθήνα 1997*
4. *Νομός Ιωαννίνων. Σύγχρονη πολιτισμική γεωγραφία. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, 1998 (σε συνεργασία).*
5. *Τα ποτάμια της Ηπείρου. Δρόμοι των νερών, των ανθρώπων και των πολιτισμών, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, 2001 (σε συνεργασία).*
6. *Χιζώντας το χώρο και το χρόνο, Οδυσσέας, Αθήνα 2003.*
7. *Μαρτυρίες Αλβανών μεταναστών, Οδυσσέας, Αθήνα 2003.*

Ασχολείται επίσης και με την λογοτεχνία, έχοντας εκδόσει δύο βιβλία:

1. *Ω λέλε, Οδυσσέας, Αθήνα 1993*
2. *Απέκει, Πλέθρον, Αθήνα 1997*

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΑΣΙΛΗ ΝΙΤΣΙΑΚΟΥ

ΒΑΣΙΛΗ Γ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΥ

ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑΣ

ΓΙΑΝΝΙΝΑ 2003

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η πρόταση του Πολιτιστικού Συλλόγου και της Κοινότητας Αετομηλίτσας να επανεκδοθεί το βιβλίο «Αετομηλίτσα» μου προκάλεσε ένα παράξενο συναίσθημα. Εικοσιτέσσερα χρόνια μετά.... Τότε φοιτητής, τώρα καθηγητής της Λαογραφίας στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Εν τω μεταξύ, έχω γράψει διάφορα άλλα πράγματα για το χωριό, έχω δημοσιεύσει σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά, και συνεχίζω να προβληματίζομαι για διάφορα ζητήματα.... Το ερώτημα λοιπόν που έθεσα στον εαυτό μου αρχικά ήταν τι νόημα θα είχε μια τέτοια επανέκδοση. Η απάντηση που έδωσα ήταν ότι θα είχε για μένα μάλλον συναισθηματική αξία κάτι τέτοιο. Ωστόσο, πήρα τη διαβεβαίωση ότι υπάρχει ενδιαφέρον από τους υπόλοιπους χωριανούς και ότι πράγματι πολλοί το ζητάνε και δεν το βρίσκουν.

Παίρνοντας την απόφαση να πω το «ναι», δεν διανοήθηκα φυσικά να κάνω καμιά παρέμβαση, εκτός από την αντικατάσταση κάποιων φωτογραφιών για τεχνικούς λόγους. Για μένα το βιβλίο αυτό είναι αγαπημένο γι' αυτό που εκφράζει, δηλαδή το πρώτο μου βήμα σ' αυτό που έμελλε να γίνει μια γοητευτική περιπέτεια στη συνέχεια. Πρόκειται για ένα πρωτόλειο, στο οποίο οφείλω τουλάχιστον την αρχική προσοχή κάποιων ανθρώπων και κυρίως του τότε καθηγητή της Λαογραφίας Μ. Γ. Μερακλή και του τότε βοηθού της έδρας Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, τώρα καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Για τα βιβλία γράψανε τότε, προς μεγάλη έκπληξη και αμηχανία, αρκετοί άνθρωποι των γραμμάτων, πρακινώντας με να συνεχίσω να ασχολούμαι με τη Λαογραφία. Τους άκουσα, τους ευχαριστώ και ελπίζω να μην τους έχω διαψεύσει.

Δεν επιθυμώ να πω τίποτα περισσότερο. Εννοείται ότι τα έσοδα και αυτής της έκδοσης ανήκουν στο Σύλλογο του χωριού και της Κοινότητας, όπως άλλωστε και το ίδιο το βιβλίο.

ΒΑΣΙΛΗΣ Γ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ

Γιάννινα 24 Ιουνίου 2003

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κάθε φορά πού 'λεγα να ψάξω στα «χαρτιά» να βρω κάτι σχετικό με την ιστορία και τη λαογραφία των βλάχων, κάθε φορά που το πολυβασανισμένο θέμα της εθνικότητας των βλάχων και ιδίως η μη αντικειμενική του θεώρηση από τους περισσότερους μελετητές, με 'κανε να «ξεσκονίζω» ράφια βιβλιοθηκών και να φυλλομετρώ το να και τ' άλλο βιβλίο, με μεγάλη μου λύπη διαπίστωνα πως το χωριό μας σπάνια αναφέρονταν ανάμεσα στα βλαχοχώρια, μα κι όταν το έβρισκα δεν υπήρχε τίποτα περισσότερο από το όνομά του, το υψόμετρο και τον αριθμό κατοίκων.

Η συνισταμένη εκείνης της λύπης και της αγάπης μου για τη γενέτειρά μου καθώς και ο ζήλος μου για την επιστήμη της Λαογραφίας με έκαναν να ξεκινήσω το έργο που εδώ παρουσιάζω. Και είναι αυτό το έργο η καταγραφή της παραδοσιακής ζωής του χωριού μου, μιας ζωής που καθημερινά νιώθει την ανάσα της να λιγοστεύει.

Δε θά 'ταν ψέμα να πω πως τούτο το βιβλίο το έγραψαν όλοι οι χωριανοί· αυτοί το έκαναν· εγώ απλά κατέγραψα ό,τι εκείνοι είχαν την καλοσύνη να μου διηγηθούν και όσα εγώ είχα την τύχη να προλάβω.

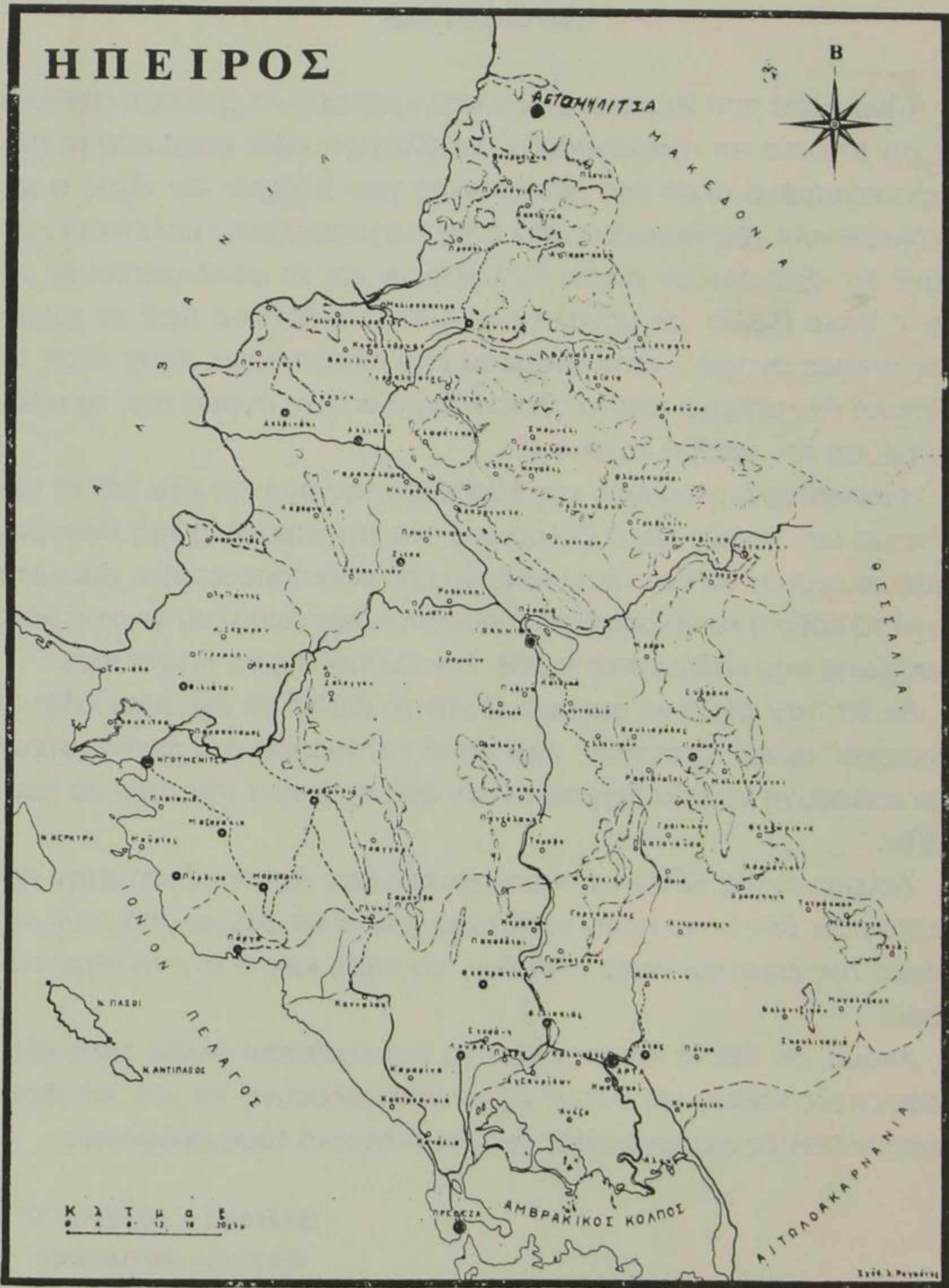
Τελειώνοντας θέλω να συμπληρώσω πως προσπάθησα στην εργασία μου, δεν ξέρω πόσο το πέτυχα, χωρίς να φεύγω από τους κανόνες της επιστημονικής μεθόδου, να είμαι κοντά στο πνεύμα του λαού.

Ακόμα, θα ήθελα και από εδώ να ευχαριστήσω όλους τους πληροφορητές καθώς και όσους είχαν την καλοσύνη να μου παραχωρήσουν παλιές φωτογραφίες για την ευγενική τους προσφορά.

ΒΑΣΙΛΗΣ Γ.ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ
Φοιτητής Φιλολογίας

Γιάννινα, 1-7-79

Η ΠΕΙΡΟΣ

Σύντομη γνωριμία με το χωριό

Αετομηλίτσα (παλιά **Δέντσικο - Ντένισκο**)

Βλαχοχώρι του Γράμμου της επαρχίας Κονίτσης. Κατοικείται μόνο τους θερινούς μήνες από νομάδες κτηνοτρόφους. Το χειμώνα οι κάτοικοι κατεβαίνουν στα χειμαδιά της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας.

Από την ποιμενική ζωή. «Το άρμεγμα» (Φωτ. 1965)

Είναι το τελευταίο προς τα βόρεια του νομού Ιωαννίνων χωριό. Χτισμένο στη γωνία της συμβολής των συνόρων των νομών Ιωαννίνων - Καστοριάς και της Αλβανίας, αποτελεί το μόνο επιζήσαντα κουτσοβλάχικο οικισμό στις παρυφές του Γράμμου μετά την καταστροφή των κωμοπόλεων Γράμμουστας και Λινοτοπίου.

Φυλετικά οι κάτοικοι ανήκουν στην ομάδα των Κουτσοβλάχων.

Κύριο επάγγελμα των κατοίκων, καθώς αναφέραμε, η κτηνοτροφία και δευτερεύοντα, βοηθητικά επαγγέλματα, η υλοτομία, το εμπόριο γάλατος και το επάγγελμα του αγωγιάτη (κερατζή).

Γλώσσα, που χρησιμοποιούν στις καθημερινές τους σχέσεις, είναι η κουτσοβλάχικη· γνωρίζουν όμως καλά όλοι και την ελληνική.

Σήμερα ο αριθμός των οικογενειών που κατοικούν στο χωριό κυμαίνεται γύρω στις 70 και οι κάτοικοι ξεπερνούν τους 300.

Θα πρέπει να σημειώσουμε πώς πολλοί Αετομηλιτσιώτες έχουν εγκατασταθεί μόνιμα σε πολλά μέρη της Ελλάδας.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Ο κύκλος της ζωής

ΓΕΝΝΗΣΗ

Προγνωστικά για το γένος του εμβρύου:

α. Σπλαχνοσκοπία: Όταν έσφαζαν ένα ζώο εξέταζαν το συκώτι του· αν μια μικρή επίφυση, που φέρει το συκώτι, είχε σχισμή, το έμβρυο θα ήταν θηλυκό· αν όμως δεν είχε, αρσενικό. Η σπλαχνοσκοπία, όπως και οι παρακάτω συνήθειες, επιζούν ακόμα και σήμερα στους κύκλους όμως των ηλικιωμένων.

β. Ωμοπλατοσκοπία: Η ωμοπλάτη, εκτός από προγνωστικά για την τύχη της οικογένειας, του χωριού και των κρατών, έδειχνε και το γένος του εμβρύου, που έφερε η έγκυος του σπιτιού. Τα προγνωστικά κάθε ωμοπλάτης ίσχυαν για το νοικοκύρη ή και για το πρόσωπο που έσφαζε το ζώο. Πίστευαν πως οι ωμοπλάτες προβάτων με μαύρο τρίχωμα έδειχναν πιο καθαρά.

γ. Από το σχήμα της κοιλιάς της εγκύου: «Αν η κοιλιά είναι όρθια, έχει πιδί· αν είναι φαρδιά, κουρίτσι».

δ. Από το πρόσωπο της εγκύου: «Αν του πρόσουπου είναι καθαρό, έχει πιδί· αν όμως έχει μπαλώματα κουρίτσι». Επίσης και η εξής φράση στα βλάχικα: «Άμα αί φάτσα μπιτικάτα, αί φιατά» (αν έχεις το πρόσωπο μπαλωμένο, έχεις κορίτσι).

ε. Από το νεογέννητο προέβλεπαν το γένος του επόμενου παιδιού, αυτό το έδειχναν τα μαλλιά του.

στ. Όταν τελείωναν τον αργαλειό οι γυναίκες, έπαιρναν τη βέργα του και την τοποθετούσαν στο σταυροδρόμι· αν περνούσε από κει πρώτα αγόρι έλεγαν πως η έγκυος είχε αγόρι, και το αντίθετο.

Ευχές και πράξεις, που απέβλεπαν στη διευκόλυνση του τοκετού:

Αν η έγκυος δυσκολεύονταν να γεννήσει, έπρεπε να πάει σ' ένα ρέμα και να το πηδήσει τρεις φορές λέγοντας: «Όπως φέγει το νερό να πέσει το μικρό μου». Ύστερα έπρεπε να πάει η πεθερά της

στην εκκλησιά ν' ανοίξει όλες τις πόρτες και ν' ανάψει τα καντήλια.

Αν μετά τη γέννηση δεν έπεφτε το ύστερο, η μαμή φώναζε τρεις φορές: «Έλα μάνα στο παιδί».

Δοξασίες για την τύχη του νεογέννητου:

Αν το νεογέννητο είχε τρίχες, έλεγαν πως θα είναι τυχερό.

Αν η μέρα της γέννησης ήταν Παρασκευή, θα γίνονταν «ανάποδος».

Αν είχε δύο κορυφές έλεγαν πώς «θα παντρευτεί δύο γυναίκες» ή όσες κορυφές είχε, τόσες γυναίκες θα παντρεύονταν.

Τα κατά τη γέννηση:

Όταν η έγκυος είχε τους πόνους, κρύβονταν να μην την ιδεί κανείς εκτός από την πεθερά της (αν δεν είχε πεθερά, κάποια άλλη συγγενή γριά). Αυτή πήγαινε κρυφά και έπαιρνε τη μαμή.

Η μαμή μετά τη γέννηση φάσκιωνε το μικρό, ενώ οι άλλες γυναίκες, που βρίσκονταν εκεί, έστρωναν το κρεβάτι. Κάτω από την κουβέρτα έβαζαν μια σκούπα, για να σκουπίζει, να διώχνει τα κακά. Ύστερα έστελναν ένα μικρό στους συγγενείς για να πάρει συχαρίκια.

Στις τρεις μέρες έκαναν «πουγονίκο», έσφαζαν δηλ. ζώο και καλούσαν σε τραπέζι όλο το σόι. Στο τέλος της συνεστίασης αυτής τοποθετούσαν στο τραπέζι ένα πιάτο με νερό, όπου όλοι έριχναν κέρματα εκφράζοντας διάφορες ευχές.

Όσοι επισκέπτονταν το νεογέννητο απαραίτητα πήγαιναν δώρα και γλυκίσματα.

Φροντίδες για το νεογέννητο:

Οι φροντίδες σχετικά με το ντύσιμο και την τροφή του νεογέννητου δεν παρουσιάζουν τίποτα το αξιοσημείωτο. Για το βρέφος υπήρχε η σαρμανίτσα, που ήταν ξύλινη (στα μεταγενέστερα χρόνια και σιδερένια). Η νομαδική όμως ζωή των Αετομηλιτσιωτών δεν επέτρεπε την ύπαρξη σαρμανίτσας τις μέρες των μετακινήσεων. Έτσι, όταν τύχαινε να έχουν τοκετούς στα κονάκια, χρησιμοποιούσαν τα σαμάρια των ζώων.

Λοχεία

Σαράντα μέρες μετά τον τοκετό η λεχώνα δεν έβγαινε έξω απ' την πόρτα του σπιτιού της. Κανένα δε δεχόταν στο δωμάτιό της μετά το βασίλεμα του ήλιου. Μαζί της κοιμόταν η πεθερά της ή συγγενής γριά, που κάθε σούρουπο θυμιάτιζε το δωμάτιο. Μετά το σαράντισμα καθάριζαν το σπίτι και έπλεναν τα πράγματα στο ποτάμι. Το βράδυ της τελευταίας απ' τις σαράντα μέρες πεθερά και νύφη με το βρέφος πήγαιναν στην εκκλησία, όπου ο παπάς ευλογούσε τη λεχώνα με το τέκνο της. Το ίδιο βράδυ η λεχώνα κοιμόταν στο σπίτι της μητέρας της.

Οικογένεια
στην αυλή
του σπιτιού της

Το γάλα της λεχώνας: Στις περιπτώσεις που η λεχώνα δεν είχε αρκετό γάλα, υπήρχαν ένα σωρό μαγικοί τρόποι, με τους οποίους πίστευαν πώς θα κατέβαζε. Ο κυριώτερος μαγικός τρόπος για να κατεβάσει η λεχώνα γάλα ήταν το «ράντισμα»: Σ' ένα ποτήρι νερό σταύρωναν ένα κάρβουνο λέγοντας τρεις φορές: «Όπως τρέχει το νερό, έτσι να τρέχει το γάλα». Έριχναν ύστερα το κάρβουνο στο ποτήρι και ράντιζαν τη λεχώνα. Στο τέλος της έδιναν να πιεί τρεις φορές από το ποτήρι.

Οι μοίρες

Πίστευαν παλιά πως τρεις μέρες μετά τη γέννηση έρχονταν οι μοίρες για να γράψουν την τύχη του βρέφους. Έτσι το βράδυ της τρίτης μέρας μετά το τραπέζι («πουγονικό») έβαζαν κάτω από το μαξιλάρι του παιδιού μια φέτα ψωμί, για νά 'ρθουν οι μοίρες και να το «μοιράνουν».

Γυναίκες στο γνέσιμο.

Από την παιδική στην εφηβική ηλικία

*Τούμπου, τούμπου, τούμπου (τός)
'πό 'να τζάκι βγαίν' καπνός.
Μπαμπά αγκλίτσα φκιάξε μου,
μικρός να πάω στα στείρα¹.*

Δείχνει καθαρά το ταχτάρισμα τούτο την πεθυμιά, τον καημό των γονιών να ιδούν το παιδί τους με την αγκλίτσα στο χέρι να ακολουθεί το επάγγελμα του πατέρα του· ένα επάγγελμα αποκλειστικό στην Αετομηλίτσα των χρόνων εκείνων. Δεν ήταν και πιο μεγάλη ευτυχία για το γονιό από το να ιδεί το γιο του ν' αβγατίζει το βιος του

Στο προαύλιο του παλιού σχολείου. (Φωτ. 1939)

και τρανεύει το τσελιγκάτο του. Τα στείρα, το κοπάδι με τα πρόβατα που δε γεννούσαν, άκουγαν πρώτα το «σιούριγμα» του μικρού βλαχόπουλου, όταν γιομάτο ελπίδες ξεκινούσε για τη ζωή του· ελπίδες που ζωντάνευαν σε κάθε βέλασμα μικρού αρνιού, σε κάθε νέο κουδουνιού χτύπο.

1) Μετάφραση βλάχικου ταχταρίσματος, ιδ. «Βλάχικα δημοτικά τραγούδια», αρ. 4.

Το φύλαγμα των «φοραδιών», των κοπαδιών δηλ. από αλογομούλαρα, ήταν δουλειά που τη «φόρτωναν» στα μικρά παιδιά, πριν καλά - καλά μπουνε στην εφηβεία. Η δουλειά του στρουγγάρη ήταν κι αυτή στα καθήκοντα των αρσενικών παιδιών.

Το είχαν σε μεγάλη ντροπή νέος στα δεκάξι του ή στα δεκαεφτά του χρόνια να μην ήξερε να αρμέγει, να κουρεύει ή να φορτώνει και να «κάνει κουμάντο» το καρβάνι. «Τις πιο κακές κουβέντες άκουγες, μας είπαν οι γέροντες, αν η μέρα σ' έβρισκε στο χωριό· κι όταν τύχαινε νά 'σαι στο σπίτι σου, για να σε παινέψουν, έπρεπε να πας για ξύλα ή κάτι άλλο να κάνεις».

Νέοι του χωριού με την επίσημη φορεσιά τους. (Φωτ. 1935)

Η παληκαριά κάθε νέου μετριώνταν στο σάλαγο των γιδοπροβάτων ή στο δάμασμα βαρβάτων αλόγων· η νοικοκυροσύνη τους και το μεράκι τους στα σαμάρια, τα γκέμια και τις κουβέρτες των αλόγων τους.

Κάθε νέος όχι μόνο στα εφηβικά του χρόνια μα κι όταν αντρώονταν, όσο ο πατέρας του ζούσε και η υγεία του ήταν σε καλή κατάσταση, ήταν εξαρτημένος απ' αυτόν. Για τις οικονομικές κοινοπραξίες, τη διαχείριση της περιουσίας και οποιοδήποτε άλλο οικογενει-

ακό θέμα φρόντιζε ο αφέντης πατέρας. Η σχέση τούτη έπαυε να ισχύει από τη στιγμή που ο γιός άνοιγε δικό του σπιτικό.

Για τις κοπέλες από την παιδική τους ηλικία μέχρι το γάμο τους υπήρχε μόνο το νοικοκυριό της μάνας, ο αργαλειός και τα λοιπά του σπιτιού.

Παιδιά σαν ήταν, έβγαιναν συχνά - πυκνά στα σιάδια του χωριού να παίξουν τα παιχνίδια τους· κλείνονταν όμως στα σπίτια τους σαν τα χρόνια τους έφταναν, για να τραβήξουν την προσοχή των προξενητάδων.

Νέοι του χωριού με επίσημη ενδυμασία.

Η εφηβεία των κοριτσιών, μια ηλικία που τα έφερνε κοντά στο γάμο, ήταν γι' αυτά, ας μου επιτραπεί η φράση, ένα στάδιο προπαρασκευαστικό, που τα έκανε πιο κλειστά από κάθε άλλο στάδιο της ηλικίας τους. Σ' αυτή την ηλικία έπρεπε ν' αποτελειώσουν τα προικιά τους, που με τη γέννησή τους συνήθως οι μανάδες τα άρχιζαν· τότε έπρεπε νά 'ναι φρόνιμες και καλές, γιατί τότε γεννιώνταν η υπόληψή τους στο χωριό, τότε «έπαιρναν το όνομα». Καθημερινή έξοδος για τα κορίτσια δεν ήταν άλλη από 'κείνη στη βρύση για νερό. Κάπου - κάπου καμιά Κυριακή ή σχόλη θά βγαιναν στον Αι-Νικόλα να χορέψουν, να τα δουν τα παλικάρια.

Καθημερινή τους ασχολία, καθώς είπαμε, το νοικοκυριό και της προίκας το φτιάξιμο. Ψυχαγωγία; Τί άλλη από τα ερωτικά τραγούδια, που περνούσαν και ξαναπερνούσαν στων χειλιών τις άκρες, σα νά θέλαν να δώσουν διέξοδο στον αγνό μπουμπουκιασμένο έρωτα που δεν έβλεπε την ώρα ν' ανθίσει. Κάπου - κάπου σ' άλλους κόσμους έβαζαν τις μικρές βλαχοπούλες των γιαγιάδων για νεράιδες και βασιλόπουλα οι ιστορίες· έπρεπε «να δίνουν κι εκεί προσοχή»· τί θα είχαν να πουν κάποτε στα παιδιά τους;

Η υπακοή στα γονικά τους ήταν τυφλή. Οι σχέσεις με το άλλο φύλο ανύπαρκτες. Νά τι μας είπαν γυναίκες περασμένης ηλικίας, όταν τις ρωτήσαμε σχετικά με το θέμα τούτο: «Είχαμε και 'μεις τις αγάπες μας αλλά όχι όπως τώρα· τώρα τό 'χουν βγάλει τα μάτια. Κάθε κορίτσι είχε στην καρδιά ένα παιδί, μα να συναντηθούν ποτέ δεν τό 'καναν. Λίγες ήταν αυτές και το χωριό τις περιφρονούσε».

Ο Αετομηλιτσιώτικος γάμος

Προξενιά:

Η συνήθεια, που σε πολλά χωριά υπήρχε παλιοκαιρία, κρατούσε μέχρι πριν λίγα χρόνια και στην Αετομηλίτσα· ήταν δηλ. απαράβιαστος όρος και θεωρούνταν μεγάλη προσβολή, το να πάρει κανείς νύφη από ξένο χωριό, «παπούτσια υπό τον τόπο σου κι ας είναι μπαλωμένα». «Δε βάζαμε 'μεις ξένο αίμα στο χωριό», ακούς και σήμερα να μολογούν οι παλιοί. Εξαίρεση αποτελούσε το διπλανό χωριό Γράμμουστα, με το οποίο συχνά συμπεθέριαζαν.

Σαν οι νιοί και οι νιές έρχονταν στα χρόνια, όλο και πύκνωναν τα κουβεντολόγια γύρω στην τάβλα, σαν γιομάτιζαν, ή κοντά στο τζάκι, σαν μαζεύονταν όλοι τα βράδια· όλο και ζωήρευαν οι φωνές καθώς διχογνωμούσαν για το ταίρι που θα ήπαιρναν.

Το διάλεμα της νύφης ή του γαμπρού των παιδιών τους ήταν δουλειά των γονιών· αυτοί αποφάσιζαν να δώσουν και να πάρουν· αυτοί σιάζανε τα προξενιά και τέλος - τέλος γυρνούσαν να μάθουν και τις διαθέσεις των υποψηφίων· έτσι κι αλλιώς αυτές λίγο τις λογάριαζαν.

Τα προξενιά γίνονταν με τους προξενητάδες. Κάθε γονιός, πού 'χε το γιό του υποψήφιο, μπιστεύονταν σ' έναν προξενητή, συγγενικό ή όχι πρόσωπο, να πάει να ζητήσει νύφη.

Όταν ο προξενητής έκανε την πρόταση στην οικογένεια της κόρης, αν τα γονικά της λόγιαζαν πως ο γαμπρός δεν ήταν από καλό «σόι», αρνούσανται αυθαίρετα το συνοικέσιο. Σ' αυτή την περίπτωση ούτε που ρωτούσαν την κόρη τους. Αν όμως το σόι τους φαίνονταν καλό και έκριναν πως ταίριαζαν να συμπεθεριάσουν, τότες έλεγαν το «ναι». Και εδώ η γνώμη της υποψήφιας δεν έπιανε τόπο· έτσι, μιας και ήξερε πως με την άρνηση τίποτα δεν κατάφερνε, αναγκάζονταν να υπακούσει και να προσαρμοστεί.

Ένας προξενητής τύχαινε πολλές φορές να τρέχει ολόκληρα μερόνυχτα και να χτυπά πόρτες σπιτιών, για ν' αποτελειώσει ένα προξενιό, που τού 'χαν μπιστευτεί. Λένε χαρακτηριστικά, πως κάποιος χωριανός για μια νύχτα πήγε σε δεκατρία σπίτια.

Αναφέραμε πιο πάνω τη λέξη «σόι». Ο όρος αυτός σημαίνει τη γενιά. Μπορούμε να πούμε τα σόια σκαλοπάτια της κοινωνίας του χωριού, κοινωνικές τάξεις, αφού αυτά καθόριζαν ακόμα και τους γά-